

Téma: **Není všechno zlato, co se třpytí** Vyprávíme podle: **Ámos 7-8**

13 1 2008

1 neděle po Zjevení Páně

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ

a) Pro všechny věkové skupiny, příběhu spíše znalé

Co víte o Ámosovi? Slyšeli jste už to jméno? Co důležitého byste o něm sdělili těm, kdo o něm neví nic, nebo málo?

Asi jen málokdo bude znát příběh, snad jen, že to byl prorok a že toto jméno měl Komenský.

b) Pro střední a starší školní věk, pro znalé

Znáte úsloví „Koho chleba jíš, toho píseň zpívej“? Víte, co znamená? A co když se podle toho začnou chovat proroci? Faráři? Křesťané?

Když se máme dobře, musí to také znamenat, že žijeme dobře? Proč?

c) Pro všechny věkové skupiny, příběhu spíše neznalé

Už vám někdo řekl, že děláte něco špatně? Co jste mu odpovídali, co jste si mysleli? Už jste někomu řekli, že dělá něco špatně, že udělal chybu? Co myslíte - je těžší vytýkat chyby tam, kde všechno vypadá celkem dobře, nebo tehdy, když se něco pokazí? Proč?

Někdy je těžké chybu rozpoznat; lidé se sebou spokojeni nechtějí vidět chyby; když se něco pokazí, tak je lépe vidět, že něco bylo špatně.

2. POZNÁMKY K TEXTU A JEHO KATECHETICKÉMU VYUŽITÍ

- **Ámos** - jméno znamená „Nosič břemen“, „Zatížený“ - nese (těžký) úkol dosvědčovat Boží spravedlnost. Takové zvěstování není nic jednoduchého a nejednou člověka i tíží. Ale náklad je potřeba předat.

- Je nejstarším z tzv. „malých proroků“ (Oz-Mal), prý první, kdo zapsal své proroctví písemně. Je znám pouze z knihy svého proroctví. Nebyl prorokem „z profese“, ale byl Bohem povolán.

- Pochází z Judska, ale působí v Severním Izraeli. Prorokuje za krále Jarobeáma II. (755-750 př.n.l.), v době prosperity severoizraelského království. (Prosperita byla způsobena tím, že syrská velmoc, která Izrael dříve okupovala, měla zrovna jiné starosti, než aby se „zajímala“ o bezvýznamného souseda).

- V zemi je patrné bohatství (paláce z mramoru, Am 3,15; 5,11; 6,3-6), ale Ámos ukazuje, že bohatství a spokojenost není všechno - alespoň ne před Bohem. A že toho bohatství dosáhli na úkor spravedlnosti, na úkor chudých a bezbranných. A že až přijde Boží soud, tak z toho bohatství nic nezůstane.

- Kritizuje zbožnost, která si zakládá na vnější nádhře svatyně a obřadů, ale přitom ji nezajímá, co spravedlnost a co Bůh (Am 5,11). Prorocký zápas o věrnost Hospodinu není důsledkem náboženského fanatismu a nesenášenlivé výlučnosti, ale souvisí s rozpoznáním, že příklon k pohanství znelidštuje i vztah k bližnímu.

- Chtěli ho vyhostit (Am 7,10).

- **královská** svatyně - přestože byl Izrael rozdělen politicky na dvě království (Judsko a Severní Izrael), pro všechny tu měl být jeden Bůh - Hospodin. Na znamení toho tu byl i jeden chrám v Jeruzalémě. V Severním Izraeli však získávala význam „královská“ svatyně v Bét-el, která chtěla nahradit jeruzalémský chrám. V textu je nazvána jako „královská svatyně, královský dům“ (Am 7,13) - není to „Boží svatyně, Boží dům“. - Ke katechetickému využití: V pozadí je zřetelná touha mít svého vlastního Boha, který by fungoval podle našich potřeb a zájmů (nejlépe podle zájmů králových...). Lze mít takového vlastního, soukromého Boha? Byl by to Bůh - Hospodin?

- **Amasjáš** - představený bét-elského kněžstva, vystupuje proti Ámosovi. Má zodpovědnost za to, co se děje v královské svatyni. Ohlašuje králi, že Ámos ohrožuje jeho autoritu a škodí tak celému království. Prorok jako zprostředkovatel Božího slova tu není vítán. V Bét-elu je důležité to, co chce a co říká král... „V Judsku možná záleží na tom, co říká prorok, ale tady ne - tak si jdi domů a nás nech být, ať si žijem podle našeho...“

- **Izrael bude zcela jistě přesídlen** (7,11) - Severní Izra-

el byl dobyt a vysídlen v r. 722 př.n.l.

- **vidoucí** (7,12) - někdy označení proroků, souvisí s tím, že ve vytržení mysli měli různá vidění a sny. Zde asi použito ironicky - „to, co nám říkáš, jsou jen bláboly, není na tom nic rozumného, tak se seber a jdi domů do Judska...“

- **nevynášej věštbu proti Izákovu domu** (7,16), doslova „netřísni dům Izákův“ - srovnává zvěstování Boží vůle se slintáním (v extázi) blábolících věstců - urážka nejen proroka, ale samotného Hospodina.

- **zvěstování soudu** (8,9-12) - to, jak si v Izraeli žijí, před Bohem neobstojí. Konec bude tvrdý. Přejde temnota. Nakonec se objeví hlad po tom, co říká Bůh. Ale Bůh už nebude k nalezení. Když Bůh mlčí, to je ta nejhorší chvíle.

3. FORMULACE TÉMATU

Sebespokojené a zpohanštělé „vyšší“ izraelské společnosti je prorok Ámos poslán vyřídit vzkaz, že to vše, na čem si tak zakládají, před Bohem nestojí za nic. Za vsí tou nádhrou i nádherně vypadající zbožností je jen prázdnota, která se naplno ukáže, až o všechnu tu nádhru přijdou. A jestli si myslí, že uctívají Hospodina, tak si jen něco nalhávají, protože uctívat Hospodina znamená také starat se o potřebného bližního - ale v Izraeli se děje pravý opak. Je třeba hledat Hospodina - ne při nádherných obřadech ve svatyni v Bét-elu, ale v naslouchání jeho hlasu, hledání jeho vůle a spravedlnosti pro každého.

4. ÚSKALÍ TEXTU A LINIE PŘÍBĚHU

Prorocká kritika a zvěstování soudu a národní katastrofy (která skutečně přišla) není moralizováním a dštěním ohně a síry. Má být pomocí - pohledem zvenčí: jak naše jednání vidí Bůh. Jaké jsou jeho příčiny a důsledky. V prorockém zvěstování je i naděje (proč jinak by Bůh proroky posílal).

Samotný text proroctví není příliš příběhový, je třeba zpracovat do vyprávění povolání proroka a situaci izraelského království, do které zvěstuje a ve které jeho slovo naráží na odpor soudobých „náboženských pracovníků“ a vládnoucích kruhů. Což může být docela dramatické.

Také obrazy v Ámosových proroctvích jsou inspirativní: „olovnice“, která měří, jestli je zeď rovně postavená - a není-li, pak co jiného než ji zbořit. „Koš zralého ovoce“ - sklizeň je tu, ukáže se, zač co stojí. „Chrámové zpěvy, které se změní v kvílení“ - povrchní a „bezbožná“ zbožnost se ukáže jako marná a nepomůže v době temnoty, kdy „slunce zapadne v poledne“.

. OSNOVA VYPRÁVĚNÍ

a) pro mladší školní věk

Ve vyprávění se soustředí na úkol proroka vyřídit Boží vzkaz těm, kdo nestojí o to, aby jim někdo něco vykládal, a myslí si, že Pánu Bohu dobře rozumí sami a že když se mají dobře, tak je všechno v pořádku.

- I. Motivační uvedení (1c)
- II. Jak na tom byli Izraelci
- III. Povolání proroka
- IV. Zvěstování proroka
- V. Co na to kněz Amasjáš
- VI. Jak to dopadne, když nechcete slyšet

b) pro starší školní věk

V souvislosti s motivací 1b - prorok, který se nenechá uplatit a nekáže tak, jak král nařizuje, ani se nenechá oslepit blahobytem a vnější nádhrou, ale vidí, že to může být prohnílé a zlé.

- I. Motivační uvedení (1b)
- II. V Izraeli to vypadá zle
- III. Ale copak se mohu spolehnout na kněze?
- IV. Ámosi, půjdeš dělat proroka
- V. Ámosovo kázání
- VI. Co na to kněz Amasjáš
- VII. Jak to dopadne, když nechcete slyšet

6. A) K PRÁCI S PRACOVNÍM LISTEM

Pracovní list půjde nyní využít spíš až po vyprávění

Co už o Ámosovi vím?

Pravděpodobně nic, proto možno doplnit až po vyprávění.

Co nám Ámos zpívá na naši cestu víry?

Po vyprávění můžete s dětmi vymyslet do písně sloku o mosovi: A zástup stále přichází a zas jde dál... a můžete ji napsat na pracovní list. (Nebo použít písničku navrhovanou, viz. bod 7 Liturgický rámec, Písně)

Kde se Ámosova písnička ozývá v bibli?

Nabízí se srovnání s Ježíšovým zvěstováním a reakcí velekněží - Ježíšovo odsouzení a ukřižování kněžími, kteří chtěli být těmi, kdo mají patent na to, co říká Bůh, a odmítli slyšet toho, kdo o Bohu mluvil jinak. - I tehdy se chrám stal výnosným podnikem a místem snad krásné ale bezduché bohoslužby. - Temnota, která zahálí Jeruzalém při Ježíšově smrti („Soud pak je v tom, že světlo přišlo na svět, ale lidé si zamílovali více tmou než světlo, protože jejich skutky byly zlé“, J 3,19).

Podobně Achabovi proroci a prorok Míkajáš (1Kr 22,9-28).

Moje okénko

Prázdný rámeček slouží budto k vymalování po vyprávění, nebo se pokuste s dětmi najít a nalepit vhodný obrázek k tématu (nebo mohou udělat doma, příště se k tomu vrátit).

Co vás v příběhu oslovilo? Za co bych chtěl prosit?

Větší děti mohou samy něco napsat. Krátkou prosbu mohou děti vytvořit jednotlivě nebo ve skupince. (Viz 9 Modlitba). Společně pak můžete náměty přečíst a mluvit o nich a také se společně pomodlit.

6. B) K PRÁCI S POSTAVIČKAMI

Z předkreslených postaviček vyberte - nejlépe po vyprávění i práci s pracovním listem - s dětmi jednu, která podle nich nejlépe charakterizuje Ámose. Obkreslete, vybarvěte a dokreslete výraz ve tváři, či všelijak jinak ozdobte, vystřihněte a zavěste do řady svědků za poslední postavu, v tomto případě za Elíšu.

6. C) TIP NA AKCI

Výtvarná činnost: Jak je to doopravdy s košem zralého ovoce. Nechte děti namalovat koš zralého ovoce na papír formátu A6 (notýsek). Pak mluvíte společně o tom, jak asi vypadá to ovoce, když se podíváme zblízka - jaké bude doopravdy, nejen naoko. Bude shnilé, prožrané od červů, prostě hnusné. Pak děti namalují tuto pravdivou sklizeň na druhý papír. Papíry položte na sebe (dospod krásný koš), vršek slepte nebo procvakněte sešíváčkou. Vrchní papír natočte na tužku, rychlým pohybem tužky dolů a nahoru získáte měnící se koš - krásný a hned ošklivý.

Divadelní ztvárnění např. pro rodinnou neděli:

Namalujte si s dětmi masky blahobytných a usměvavých lidí (červené tváře, úsměvy od ucha k uchu, druhé brady atd.). Pak se pomocí barev na obličej (prodávají se v papírnictví) „zmalujte“ do podoby mračících se a nepřejících (vrásky, bledé tváře od závisť atd.), doplníte ještě vlastní mimikou. Jeden ze skupiny bude představovat Ámose (může za ním chodit nějaký dobytek) a bude provolávat proroctví proti lidu a strhávat jim masky, aby odhalil jejich pravou tvář. S výzvou k pokání může nabízet vodu na umytí a ručník. (Praktická poznámka: pro snadné umytí namalované tváře je dobré předem se natřít mastným krémem.)

6. D) PODNĚTY K ROZHOVORU

- Cím se liší Hospodinův prorok od věštce? (Věstec „předpovídá“ budoucnost, prorok vyřizuje Boží slovo do určité situace.)
- Měli proroci často potíže při vyřizování Božího poselství? Přijímali je a poslechli je ostatní lidé? (Například?)
- Víte, čemu se říká „kult osobnosti“? Týkal se jen starověkých králů?
- Jak máme hledat Boha my? Kde se s ním můžeme setkat?
- Jak souvisí víra v Boha se spravedlností mezi lidmi a ve společnosti? Znáte nějaká přikázání, která obojí spojují?
- Ke komu byste přirovnali dnes působení proroka Ámose v Bét-el? (Ohlašvatel konce světa - kazatel - novinář - ministrant...?) Jakou roli by pak hrál Amasjáš, který se mu snaží v jeho poslání bránit? (Např. ustrašený šéfredaktor bojíci se problémů apod.)

7. LITURGICKÝ RÁMEC

Vstupní verš: 1Kr 22,14b

Co mi řekne Hospodin, to mluviti budu.

Písně:

Průvodní *Těžký úkol dostal Ámos, nemoh zpívat, jak se králi líbilo, vyřídil však přesto, zpívej, že zástup nesmí uhýbat, chce-li jít dál...* (nápěv Marie má dítě, S 181)

Proč zvykli jsme si snadno žít (S 276); Za ty, kdo hladem trpí (S 387, D 621); Nevím, Pane, co ti dát (S 216)

ČTENÍ: Am 7,10-13; 8,1-12

8. VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Slyšeli jste přísloví „Koho chleba jíš, toho píseň zpívej“? Co znamená? že člověk pracuje pro toho, kdo ho platí. A nejenom pracuje - také říká a dělá to, co se tomu jeho „chlebovárci“ líbí. Pracuje třeba pro výrobce čokolády, a tak všude rozhlašuje, jaká je ta jeho čokoláda výborná a jak se do ní dávají ty nejlepší suroviny a že vůbec to nejlepší, co můžete udělat, je, že si ji koupíte... Jenže co když pak zjistí, že to není pravda? Třeba si všimne, jak se do ní dávají podřadné a zkažené suroviny, aby se ušetřilo. Co udělá? Když to řekne nahlas, tak se čokoláda přestane kupovat, čokoládovny budou propouštět a on bude bez práce... Anebo novinář, který se snaží nestranně psát o tom, co se děje. Jenže pak přijde nějaký pán za šéfredaktorem, položí na stůl tlustou obálku a šéfredaktor pak nařídí novináři, aby napsal článek, který pochválí výrobky jisté čokoládovny... „Koho chleba jíš, toho píseň zpívej...“ Má to tak být? A dá seto vztáhnout třeba na proroky? Faráře? Presbytery?

II. V IZRAELI TO VYPADÁ ZLE

Jsmo v Izraeli. V jeho severní části. Už je to dlouho, co se Izrael rozdělil na severní a jižní (Judsko). V Judsku byl Jeruzalém a v něm chrám. V severním Izraeli chrám neměli - ale zato měli krásnou svatyni na místě zvaném Bét-el („Boží dům“). Říkalo se jí královská svatyně, královský kostel. Jestli si myslíte, že kostel by neměl patřit králi nebo jakémukoli jinému člověku, ale Pánu Bohu, tak to si určitě myslíte správně. Král se však o ten kostel dobře staral. Vypadal moc pěkně. Konaly se tam krásné obřady, kněží byli dobře oblékáni i dobře živení. Kdo přišel, ten byl uchvácen tou krásou. Král se zkrátka dobře staral. A nejenom on.

V Izraeli se tenkrát vedlo mnoha lidem dobře. Vystavěli si pěkné paláce a ještě jim zbylo na podporu té svatyně. Vždyť si to přece ten Pán Bůh zaslouží, když se jim tak pěkně daří. A taky to bude taková

pojistka, aby se jim dařilo dobře dál. Zkrátka idylka. Všem se to líbí. Skutečně? Jenže pak jsou tu ještě ti, co se jim nedaří tak dobře. Ti, kdo stavějí těm bohatým paláce a sami nemají ani na opravu své dřevé střechy. Nebo ti, které okradl nějaký ten zbohatlík, aby si přistavěl ve svém paláci ještě pár místností. Anebo ten, co prohrál soud o pole se svým sousedem, protože neměl na podplacení soudce. Těm se to asi moc nelíbí.

A Hospodinu asi také ne, vždyť tomu záleží především na tom, aby všechno bylo spravedlivé, aby nikdo nebyl okrádán a ponižován.

III. ALE COPAK SE MOHU SPOLEHNOUT NA KNĚZE?

Dobře. Co se líbí a nelíbí Pánu Bohu, to by přece nejlépe měli vědět kněží a proroci v Bét-el. Ti to určitě řeknou, že by se mělo něco změnit. Z kazatelny, aby to všichni slyšeli, přece musí říct, že když někdo k penězům přišel na úkor druhého, tak je to špatně, i kdyby platil třeba desátky a chodil do kostela každý den. Řeknou to? Ale kdež. Dál si zpívají „Tébé Bóožé chváálímé...“ A bojí se, aby o ty desátky nepřišli. Aby si neznepřátelili ty, kdo se o ně tak dobře starají. A vůbec, vždyť se nakonec všichni mají celkem dobře. Jestli někde pár chudáků má problémy, to je zas tolik nepálí.

Jenže Pána Boha to pálí. Pálí ho, když se děje něco nespravedlivého. Pálí ho, když má někdo hlad. Pálí ho, když si někdo hraje na zbožného a přitom okrádá druhé. Pálí ho, když se spravedlnosti nezastanou ani kněží, kteří by měli z první ruky vědět, co Pána Boha trápí. Pálí ho, když se nikdo neptá, co si vlastně myslí on. Nemůže se na to dívat a chce poslat někoho, aby to těm Izraelcům vyřídil. Jenže koho? Ti, kdo by to měli umět, se nechali koupit za pár stříbrňáků a zpívají písničku toho, kdo jim tak dobře platí...

III. ÁMOSI, PŮJDEŠ DĚLAT PROROKA

Na louce pase ovce Ámos. Žije v Judsku a stará se o svůj dobytek. Jako spousta dalších obyčejných lidí okolo něj. Slyšel, jak to u sousedů v Izraeli vypadá. Že tam se na právo moc nehledí a co řekne král, to je svaté. A kněží v Bét-elu že jen přihlížejí a říkají, že je všechno v pořádku a že přece takhle dobře se Izraeli ještě nevedlo, takže se to určitě líbí i Pánu Bohu. Ne že by to v Judsku bylo o moc lepší. Ale přece jen, když už nic, tak alespoň věděli, že chrám v Jeruzalémě patří Bohu a ne králům...

A tu najednou Ámos slyší: „Ámosi, nejsou lidi. Nemáš na to školu, ale půjdeš dělat proroka. Posílám tě. Nedáš se koupit, ani se nenecháš okouzlit vnější nádherou. Nedáš se odradit vyhrožováním. Překonáš strach a vyřídíš v Bét-elu, jak to vidím já, Hospodin. Jsi Ámos - nosič břemen. Tak tenhle náklad dovez na místo určení a předej. Neslibuju ti, že to bude jednoduché, ale zvládneš to. Budu s tebou.“

IV. ÁMOSOVO KÁZÁNÍ

Ámos šel. Přišel do Bét-el a zrovna tam měli nějakou pěknou slavnost. Všechno bylo nablýskané. Chránový sbor krásně zpíval. Všichni se usmívali a říkali si, jaké je to povznášející. A do toho vystoupí Ámos na stupínek a zakřičí: „Tak už dost! Na co si to tady hraje? Co tu oslavujete? Snad to, jak jste si nahrabali na úkor ubožáků? Hospodin vám vzkazuje, že z vašich veselých chvalo zpěvů brzy budou žalozpěvy. Myslíte si, kdoví jak jste zbožní, když sem chodíte a konáte oběti - a přitom vydíráte ubožáky a vymáháte na nich daně. Chodíte sem o svátcích - ale sotva přijdete, už přemýšlíte, jak hned druhý den budete na tržišti šidit, okrádat a vydělávat. Říkáte, že sem chodíte hledat Hospodina - ale chodíte sem jenom kvůli sobě, abyste se před druhými ukazovali. Stavíte si kamenné paláce a sázíte vinice. Nic z toho mít nebudete. Až přijde Pán a bude vás soudit, tak se vám ty vaše paláce rozpadnou na prach. Neschováte se v nich. Říkáte, že hledáte Hospodina - ale hledat Hospodina znamená hledat dobro a usilovat o ně. Prosazovat právo. Zastávat se utištěných. To dělejte a Hospodin bude s vámi.“

Ti, kdo tam byli, jen nevěřícně zírali. Co je to za blázna? Co si to dovoluje? Kdo mu dal právo takhle vystupovat? Co si o sobě myslí?

Ale Ámos pokračoval a mluvil teď ke kněžím: „Když zařve lev, tak se všichni leknou a utečou, ane- bo vezmou alespoň klacek do ruky, aby se bránili. A když promluví Hospodin, co uděláte vy? Nic. Víte, co říká - ale mlčíte. Lva byste se báli, ale když mluví Hospodin, tak jako by se nic nedělo. Ale já mlčet nemůžu. Pěkné paláce jste si postavili, vypadají dobře. Ale až Hospodin přijde s vodováhou (s olovníci) a začne měřit, jak jste to postavili - tak se ukáže, jak je všechno křivé. I když se vám všechno blýská zlatem, uvnitř je to prohnílé. Křivdíte a okrádáte! Postavili jste si domy na utrpení druhých - co se asi stane s křivě postaveným domem? A co s křivě postaveným životem? Máte krásný kostel. Krásné písně. Krásné zpěváky. Ale je to všechno hrozně hnusné. Hospodin už nebude dál promíjet. Co je křivé, musí být zbouráno.“

V. CO NA TO KNĚZ AMASJÁŠ

V Bét-elu byl kněz Amasjáš. Hned posílá rychlou zprávu svému chlebedárci, králi Jarobeámovi: „Je tady nějaký Ámos. Pobuřuje lid. Asi osnuje spiknutí, měl by se vyhnat. Říká, že to s tebou špatně dopadne, prý zahyneš a Izrael bude odvečen do zajetí. Takhle by se lidé strašit neměli.“

A samotnému Ámosovi povídá: „Co to tady prosím tě blouzníš? Seber se a zmiz domů, do Judska. Tam si říkej, co chceš, když tě nechaj. Tady v Bét-elu to je králova svatyně, královský dům. Tady se říká je-

13.1.2008

ÁMOS

1. neděle po Zjevení Pa

nom to, co chce král. A to se u vás dělá - mluvit, když ti nikdo nedal slovo? A máš vůbec povolení kázat? V které prorocké škole jsi studoval? Nepotřebujeme tvoje řeči, víme, jak Hospodinu sloužit, tak nám to nekaž. A vůbec, vždyť ty sis snad ani nevypral šaty, je z tebe cítit nějaký dobytek! Takhle se u vás chodí do kostela?! No fuj!"

VI. JAK TO DOPADNE, KDYŽ NECHCETE SLYŠET

„Nejsem prorok z povolání," odpověděl Amasjášovi Ámos. „Nikdo mě neplatí a taky se nenechám kou-pit. Nebudu mluvit, abych se zalíbil. Budu mluvit pravdu. To, co mi Hospodin řekl. On mě poslal a jeho slovo budu vyřizovat - ať už se to tobě nebo tvému králi líbí či ne. A jestli ze mě cítíš dobytek, tak proto, že jsem choval ovce. Jenže to ty asi nemůžeš pochopit, že zrovna tam by ke mně mohl promluvit Hospo-din a poslat mě k vám. U vás se s takovými nepočítá. U vás se nepočítá ani s Hospodinem. Nechcete hoslyšet, nechcete slyšet, že věřit v něho znamená zápasit o spravedlnost a právo, pomáhat bezbranným autištěným, činit milosrdenství.

Ale jestli takhle budete pokračovat - přijde tma. Jako když zapadne v poledne slunce. Až o všechny ty své nablýskané ozdoby přijdete, tak zjistíte, že nemáte vůbec nic, pro co by stálo za to žít. Zjistíte, jak to všechno, co jste měli, bylo zbytečné. Jak vy sami jste jako Boží lid zbyteční. Jak nemáte nic, o cobyste se mohli opřít. Přijde tma a vy nebudete mít naději. Vaše provinění na vás dopadnou. Pak budetehledat Hospodina, budete ho chtít slyšet, ale neuslyšíte. Začněte ho hledat už teď! Hledejte Hospodina -hledejte dobro a Hospodin bude s vámi."

9. MODLITBA

Pane, prosíme, dej ať tě vždycky hledáme. Ať na tebe nezapomínáme, když se máme dobře, ani kdyžse máme špatně. Ať vždycky máme odvahu vidět své chyby a sílu je napravovat. Ať se nenecháme omá-mit bohatstvím. Ať vždycky hledáme spravedlnost a myslíme na ty, kterým něco chybí. Amen